

The point he makes is the frequent co-existence of refractive error and accommodative difficulty and the corresponding commencement of the opacity rather in the aequatorial region of the lens than in its central nucleus. *His measures therefore are directed to correct these errors, and to deal, medically and hygienically, with the eyes as a whole*".

De heer DE GROOT heeft hieruit kunnen lezen, dat bij de behandeling van deze 125 gevallen van cataract de *homoeopathische geneeswijze het wezenlijke* is geweest. Daarbij komt nog dat in het verband, zooals dit citaat bij HUGHES te lezen is, duidelijk blijkt dat de schrijver de onderzoekingen van NORTON en van SHAW wel aanhaalt als bewijzen voor de mogelijkheid om iets te doen voor cataractlijders, maar niet dat zulks door homoeopathische middelen kan geschieden volgens beide schrijvers; beiden hebben vertrouwen wat te kunnen helpen „*but on rather different grounds*". En dan volgt de behandeling van NORTON door homoeopathische middelen en van SHAW, zooals boven geciteerd is door correctie der refractie in hoofdzaak.

W. KOSTER G.ZN.

N A S C H R I F T.

Daar in de dagbladen op nieuw eene mededeeling deze zaak betreffende is opgenomen, deel ik hierbij aan de lezers van dit tijdschrift mede, dat ik mijne betrekkingen tot den arts DE GROOT heb afgebroken.

Het kwam mij voor, dat zijn blik niet onbevangen genoeg was, zoodat een wetenschappelijk onderzoek daardoor zeer belemmerd, en ten slotte onmogelijk gemaakt zou worden.

Leiden 24 Febr. 1904.

W. KOSTER GZN.

DE BEWIJSVOERING VAN Dr. BURGER.

Nu de redacteur-gérant de gelegenheid gehad heeft zijn beschuldigingen tegen mij te bewijzen, kan ik het volgende constateeren: 1°. dat Dr. BURGER weet, dat ik nooit iets anders dan het heil van mijn patiënten zal beoogen, en 2°. dat Dr. BURGER in gebreke is gebleven te bewijzen, dat ik het voorgestelde gezamenlijke onderzoek, niet op goede gronden ondernam.

Hieruit blijkt, dat er voor den redacteur, — gezien zijn eigene opvatting, — geen enkele grond bestond om mij het verwijt, van het nemen van ongeoorloofde proefnemingen op menschen naar het hoofd te slingeren, en dat hij dus het slot van zijn artikel daarover in de pen had behooren te houden.

Er blijft nu alleen over: zijn bezwaar, dat de *wijze* van uitnoodigen niet naar den vorm is geweest. Had Dr. BURGER mij alleen daarover in zijn eerste stuk eenige opmerkingen gemaakt, dan zou ik hem gaarne dadelijk op den goeden weg hebben willen brengen; toen er echter zooveel gewichtiger zaken aangeroerd werden, moest daarin eerst klaarheid worden gebracht. Daar eenige lezers van dit *Tijdschrift*, die deze zaak gevolgd hebben, door de herhaalde beweringen van Dr. BURGER, en door de uit het verband gerukte en verminkte *courantenberichten*, misschien ook nog aan den vorm aanstoot zouden kunnen blijven nemen, wil ik de volgende opmerkingen aan het bovenstaande toevoegen.

Welnu dan, die vorm was noodig en past geheel in het verband van het stuk.

De eenvoudige zaak is deze: in het eerst gedeelte van mijn opstel heb ik mij gekeerd tegen de *vrijgevigheid* van Prof. STRAUB op het punt van homoeopathische docenten en ziekenhuizen; vervolgens heb ik duidelijk te kennen gegeven, dat de grondstelling der homoeopathie door mij voor niet zoo onzinnig wordt aangezien als door de meeste medici, maar tevens dat ik volstrekt niet geneigd ben op dit zoo lastige terrein indrukken en beweringen van allerlei artsen voor vaststaande waarheid aan te nemen; ik heb aangedrongen op *wetenschappelijk werken* op het gebied der homoeopathie, in tegenstelling met het *schermen met praatjes*. En in aansluiting daaraan sprak ik de vrees uit, dat ook de uitroep van den arts DE GROOT niet steunde op goed geconstateerde feiten, maar de aanhaling was van een veel verspreide homoeopathische bewering. En omdat ik al dikwijls gewenscht had, dat dit zoo gewichtige punt door een vergelijkend onderzoek zou worden opgehelderd — een onderzoek dat veel tijd zal kosten en waaraan ik vooreerst niet zelf kan beginnen — heb ik mijn uitnoodiging daar direct op laten volgen, op dezelfde wijze als ik het vroeger een ander arts had aangeboden.

Niet privatim heb ik nu die invitatie gezonden, zooals Dr. BURGER dat gewenscht zou hebben, maar openlijk, opdat ook de *Regeering* het kon weten, dat de dragers der officieele wetenschap heusch niet allen zoo bekrompen waren als hen van die zijde nog kort te voren was verweten. En al zeg ik niet, dat tegenstanders der homoeopathie zulk een aanbod *niet* konden doen in soortgelijke gevallen, *ik* kon het zeker doen, daar ik eenigszins anders tegenover deze richting in de therapie sta. Dat ik den arts DE GROOT daarbij verzekeren moest, dat hij volgens zijn indicaties en geheel zelfstandig zou mogen behandelen ligt eveneens in den aard der zaak; wie zich met homoeopathie heeft beziggehouden, weet hoeveel gewicht, ook door de artsen, bij de toepassing gehecht wordt aan zelfs zeer onbelangrijk schijnende symptomen, en vooral aan allerlei, voor de meeste medici onbeteekenende subjectieve verschijnselen; ook daaromtrent moest zekerheid bestaan, dat het onderzoek niet gestoord zou worden door ontijdige opmerkingen mijnerzijds over het nuttelooze of noodelooze van te geven voorschriften. Dat de behandeling der betrokken patiënten, die zich aan *mijn* zorg komen toevertrouwen onder mijn voortdurend toezicht en mijn verantwoordelijkheid zou geschieden, behoef ik den Heer BURGER niet te verzekeren: ik zou dit een beleediging voor mij zelf achten. Evenmin is een *wetenschappelijk vakblad* de plaats, om allerlei bijzonderheden, die bij zulk een onderzoek geregeld moeten worden te gaan bespreken. Daar ben ik dan ook om die redenen in het geheel niet in getreden.

Ziehier een uiteenzetting waarom mijn uitnoodiging dien vorm had, en geen anderen. Onbevooroordeelde lezers zullen niets anders uit mijn stuk kunnen lezen, voor hen is ze dus eigenlijk overbodig. Voor Dr. BURGER is ze dit echter niet. Ofschoon hij beweert mijn stukken „alweder oplettend te hebben doorgelezen” geeft hij daarvan geen blijken. Dit spijt mij voor den redacteur. Na ook nog in mijn laatsten brief op de bron zijner dwaling te zijn gewezen, schrijft Dr. BURGER maar weer neer, dat ik zou hebben gedaan „een uitdagend aanbod aan een homoeopaath, om diens *als ondeugdelijk gekenmerkte bewering* te komen bewijzen op de patiënten der polikliniek” (de

cursiveering is van mij). Dit schijnt voor hem dus synoniem te zijn met mijn duidelijk uitgesproken raad aan den arts DE GROOT, om zich toch niet op te houden met in de lucht hangende beweringen, maar te trachten de resultaten van een wetenschappelijk onderzoek er voor in de plaats te stellen. Waar leest Dr. BURGER dat die bewering door mij als *ondeugdelijk* gekenmerkt is? Een *bewering* noem ik het, een die veel verspreid is wel is waar, maar een uitspraak, die geheel op theoretische overwegingen berust. Dat de inhoud van die bewering wel *waar* zou kunnen zijn, al is ze niet bewezen, schijnt aan Dr. BURGER ten eenenmale te ontgaan. Hij schijnt maar niet te kunnen inzien, dat ik mij geërgerd heb aan het schermen met losse indrukken, en ziet in zijne verduisterde verbeelding slechts „een wetenschappelijk tournooi, waarbij de cataractpatiënten als krijgsmateriaal dienst zullen doen”. Had Dr. BURGER mij nauwgezet gelezen, hij zou zich aan het slot van zijn artikel gekeerd hebben tegen de krantenberichten, die een zaak uit haar verband rukten, en daardoor, als zoo dikwijls op medisch gebied, de leeken een geheel verkeerde voorstelling moesten bijbrengen.

Dat Dr. BURGER oppervlakkig leest is bij een redacteur al een gevaarlijke eigenschap; maar wanneer hij in die kwaliteit laeders gaat schrijven over zulk een teergevoelig onderwerp als het onderhavige, is het een fout, die dringend verbetering behoeft. Zijne handelwijze is even lichtvaardig als wanneer hij zou komen mededeelen, dat hij mijn opstel niet gelezen had, omdat het met zijn speciaal-vak geen verband houdt, en het mij dan toch om de uit haar verband gelichte uitnoodiging lastig zou gaan maken.

Dr. BURGER heeft waarschijnlijk gevoeld, dat uit mijn opstel een andere geest sprak dan die in den regel bij eene invitatie doorstraalt, en dit heeft hem verder op het dwaalspoor geleid. Mijn toon van ingehouden verontwaardiging, zoowel over de wijze van optreden der redactie in zake het instellen van een leerstoel voor de homoeopathie, als over de uitlatingen van eenige homoeopathische artsen, in verband daarmede, heeft voor den heer BURGER, — oppervlakkig, of slechts broksgewijze mijne opmerkingen lezende — mijne uitnoodiging doen klinken als een uitdaging. Het was een *terechtwijzing*, zoo men wil, waarbij ik in de gelukkige omstandigheid verkeerde, direct aan de tegenwerping, die gemaakt zou worden door den heer DE GROOT, tegemoet te kunnen komen.

Ik zal niet veel ruimte meer in beslag nemen; het is reeds jammer genoeg, dat deze plaats niet voor wetenschappelijke mededeelingen bestemd is kunnen worden. Ware de aanval niet van de zijde der redactie van het *Ned. Tijdschr. v. Geneesk.* gekomen, ik zou het beneden mijne waardigheid hebben geacht op zulk een insinuatie te antwoorden. De hoofdzaak heb ik slechts willen behandelen; de overige onlogische gedachtensprongen van Dr. BURGER zal ik niet ontleden. Hij leze nu mijn opstel nogmaals, maar in zijn geheel. Als de redacteur-gérant ook daarna niet zien kan, hoe de vork in den steel zit — het spijt mij, maar de schuld er van ligt niet bij mij; men zal dan echter niet verwachten, dat ik de kaars nogmaals voor hem zal ontsteken, of hem den bril opnieuw op den neus zal zetten.

Leiden 21 Febr. 1904.

W. KOSTER GZ.N.

23 Februari 1904.

De uitnodiging van Prof. KOSTER om zijn opstel nog eens te gaan lezen, moet ik van de hand wijzen; zelfs het goede moet men met mate genieten; dit verzoek is waarlijk te veel gevergd.

Het eenige *argument*, dat Prof. KOSTER aanvoert, ten bewijze dat ik zijn stuk niet goed zou hebben gelezen, is mijn opmerking over het „uitdagend aanbod aan een homoeopaath om diens *als ondeugdelijk gekenmerkte bewering* te komen bewijzen op de patiënten der polikliniek”. Prof. KOSTER vraagt mij, waar ik lees, dat die bewering door hem als *ondeugdelijk* is gekenmerkt. Wel, ik las en lees dat nog in Prof. KOSTER's opstel: „Waar de Heer DE GROOT op hoogen toon uitroept: is niet menige cataract, in plaats van met het mes, langs medicamenteusen weg met succes behandeld, dan vrees ik, dat hij zich hier niet steunen kan op goed geconstateerde feiten, maar een veel verspreide homoeopathische bewering aanhaalt”. Prof. KOSTER interpreteert in zijn bovenstaanden brief dezen zin aldus: „Een *bewering* noem ik het, een die veel verspreid is wel is waar, maar een uitspraak die geheel op theoretische overwegingen berust.” Met deze toelichting ga ik accoord. Welnu, wanneer de bewering, dat menige cataract door homoeopathische middelen genezen is, alleen op theoretische overweging berust, en niet op feiten, dan is die bewering *ondeugdelijk*, ja zij is eenvoudig onwaar. Heb nu ik, of heeft Prof. KOSTER, Prof. KOSTER's opstel onnauwkeurig gelezen? Nergens heb ik beweerd, dat genezing van cataract door artseneijen onmogelijk zou zijn. De bewering echter, dat die genezing in menig geval reeds verkregen was, is een ondeugdelijke gebleken. Om de waarheid van deze zijne nog geheel onbewezen bewering a posteriori te toetsen op de patiënten der polikliniek, daartoe werd de Heer DE GROOT uitgenoodigd.

En nu zal ik mij de moeite getroosten nogmaals uiteen te zetten, waarom, naar mijn overtuiging, dit aanbod met goede medische zeden in strijd is.

Had Prof. KOSTER een denkbeeld, dat hem sympathiek was, door geregeld onderzoek tot mogelijke klaarheid willen brengen, en had hij tot welken arts zijner keuze ook het verzoek gericht, dezen arbeid gezamenlijk met hem te ondernemen, geen enkel bezwaar daartegen schijnt mij denkbaar. Zulk een onderzoek zou uiterst tijdroovend zijn; de mogelijkheid was lang niet klein, dat zelfs na jaren geen zeker resultaat zou worden verkregen; geen nood, het wetenschappelijk streven zou slechts kunnen worden gewaardeerd.

Maar nu het aanbod van Prof. KOSTER! Deze erkent, dit aanbod openlijk te hebben gedaan, opdat de regeering er kennis van zou nemen. — Maar toch niet de regeering alleen! Merkwaardigerwijze meent Prof. KOSTER, dat *ik* in mijn hoofdartikel had moeten opkomen tegen de onjuiste krantenberichten, die het noodzakelijk gevolg waren van *zijn* optreden! Door dat optreden was een vraag van zuiver wetenschappelijk onderzoek gebracht voor het forum van het publiek, van een publiek, dat in deze materie buitengewoon bevooroordeeld is en dat voor een deel het aanbod zelf reeds heeft opgevat als een erkenning door Prof. KOSTER van de deugdelijkheid der homoeopathische cataract-behandeling. Voor deze leekenopvatting is Prof. KOSTER zeer zeker verantwoordelijk. Juist het publiek, dat aanneemt, dat van proeven op

menschen alleen ter bevrediging van medische weetgierigheid hier te lande geen sprake is, kon van het aanbod van Prof. KOSTER slechts dezen indruk ontvangen. Anderen hoorden met onrust en verbazing, dat de patiënten — niet op een geneeskundige indicatie! — in twee groepen werden verdeeld, waarvan de eene wel, de andere niet met chemische middelen zou worden behandeld. Dezen besloten daaruit — en niet zonder reden —, dat op de patiënten proefnemingen zouden worden gedaan, die hun onmiddellijk heil niet beoogden.

Om den indruk, dien het naar buiten moest maken, was dit aanbod, op deze wijze gedaan, een betreurenswaardige fout.

In de tweede plaats echter lag in dezen vorm van het aanbod de oorzaak der mislukking van het experiment opgesloten. Stond Prof. KOSTER zelf volkomen vrij tegenover het aanhangige vraagstuk, geenszins de arts, aan wien hij de uitvoering had toevertrouwd, en die, van te voren, zonder gronden, reeds zijn meening had verkondigd.

In de derde plaats maakte, nog om een andere reden, Prof. KOSTER's aanbod deze proef, die zoo goed op rustige en wetenschappelijke wijze had kunnen worden ondernomen, tot een ongeoorloofd experiment. Hierdoor n.l., dat hij aan een niet-onpartijdig en hem als wetenschappelijk man niet bekend arts de *zelfstandige* behandeling van een deel zijner patiënten overdroeg. Deze zelfstandigheid wordt door Prof. KOSTER in bovenstaanden brief zeer scherp onderstreept. Hij moest den Heer DE GROOT de zekerheid geven, „dat het onderzoek niet gestoord zou worden door ontijdige opmerkingen mijnerzijds over het nuttelooze of noodelooze van aan te geven voorschriften”!

Met deze aan den ander gewaarborgde zelfstandigheid is het behoud van Prof. KOSTER's verantwoordelijkheid onvereinigbaar. Deze verantwoordelijkheid zou het op elk moment noodzakelijk kunnen maken, dat de aangegeven overeenkomst door hem plotseling werd verbroken. Dan zou de ander in de oogen van het publiek den „beau rôle” kunnen spelen en zou in ieder geval Prof. KOSTER het ongeoorloofde van zijn oorspronkelijk aanbod ten duidelijkste hebben aangetoond.

Den Heer KOSTER te overtuigen kon na bovenstaanden brief mijn doel niet meer zijn. Nogmaals mijn standpunt uiteen te zetten was echter mijn recht, nu ik, in plaats van met argumenten, met het meewarig verwijt van intellectuele minderwaardigheid ben bestreden. Zijn poging om mij van brilleglazen te voorzien, behoeft Prof. KOSTER niet te herhalen. Ik wensch als patiënt mijn recht te handhaven, zelf mijn oogarts te kiezen.

H. BURGER.

PROEFNEMINGEN OP MENSCHEN.

Geachte Redactie!

Uit het debat over de eerst geprojecteerde, daarna opgegeven proefneming met homoeopathische geneesmiddelen in de Oogheelkundige Kliniek te Leiden hebben wij althans één ding geleerd, n.l. dat vóór- en tegenstanders allen zonder voorbehoud Dr. BURGER's stelregel aanvaardden: *Andere proeven dan die, welke het onmiddellijk heil van den patiënt beoogen, zijn ongeoorloofd.* Ziedaar een schoon resultaat van dit twistgeschrijf.